

Evelin Ilves

Kuivõrd isikliku rahulolu saavutamist peetakse tänapäeva inimese ülimaldseks eesmärgiks, on sellealased uurimused väljunud puhtalt isiksusekeskselt tasandilt ühiskonna, majanduse ja ka poliitika sfääri. Mis võiks erutada majandusteadlasi rohkem kui võimalus rakendada kõrgeima efektiivsuse saavutamise huvides inimlik õnn – on ju teada, et rahulolev inimene on parem töötaja. Või riigi tasandil: missugune riigikord või valitsevad poliitilised vaated "toodavad" kõige rohkem õnnelikke ja rahulolevaid kodanikke, seega – maailma mastaabis konkurentsivõimelisemat ühiskonda.

Aeg-ajalt tundub, et Eesti ühiskonnas on piinlik või häbi rääkida inimlikest, igapäevastest, lihtsatest olulistest asjadest, sellest, mis meie elu ju elamisväärses teevadki. Muidugi – meie elukvaliteedi uuringud näitavad, et oleme oma arengus alles faasis, kus kõige tähtsamaks peetakse edukust ja materiaalseid väärtusi. Õnnelikkusel on sellega ootamatult vähe pistmist.

Minule teeb lihtsa inimlikkuse varjamine ja alavääristamine haiget. Ehk on just see kaudselt põhjuseks, miks otsustasin eestimaalase õnne tajumisest doktoritöö kirjutada. Kuigi, ka minu teema täpsustamisel muutus sõna "õnn" väljendiks "isiklik heaolu", mis tundub kõlavat sisukamalt ja väärikamalt.

Hiljuti uurisin Internetis uuringupanka World Database of Happiness. Näiteks Happy Planet Indexi puhul (esindatud üle 170 riigi) on Eesti tagant kolmas. See näitab, kuivõrd madala enesehinnanguga ja õnnetus me oleme. Tipus ehk õnnelike eesotsas on kõik Põhjamaad, välja arvatud Soome, kes seisab loetelu keskel. Seega, õnnest tuleb meil mõlemal rääkida.

Samast andmebaasist võib näha, et õnne defineeritakse täpselt nii nagu tänapäeva meditsiinis defineeritakse tervist. See on inimese vaimse, füüsilise ja sotsiaalse heaolu seisund, kusjuures sotsiaalne komponent on tervise definitsiooni tulnud üsna hiljuti.

Õnn, mis on ilmselt üks väga lihtne ja naturaalne nähtus või olek, muutub väga keeruliseks

kohe, kui seda teaduslikult uurima hakata. Siit üks lühike soovitus: ärgem ajagem asju liiga keeruliseks. Kui tundub, et elu on liiga keeruline, siis tasub alati pöörduda laste poole ja küsida nende arvamust. Mul on kasutada kümme õnne definitsiooni, mille on sõnastanud 7- kuni 12aastased lapsed.

10aastane poiss ütleb, et õnn on süngel udusel hommikul voodis lamamine.

9aastane tüdruk: "Alati, kui mul on aega kuhugi jalgrattaga sõita, olen õnnelik. Mul on vabadus minna, kuhu tahan, keegi ei sehkenda minu ümber, olen vaba kui lind. Ei saa olla õnnelik, kui sa pole vaba."

7aastane poiss: "Õnn on kuivade sügislehtede jalaga lendulöömine metsas."

10aastane tüdruk: "Õnn on lihtsalt kellegagi koos olemine ja jagamine."

Veel üks 10aastane tüdruk: "Õnn on see, kui sa esimest korda näed, kuidas kassipoeg kõnnib."

8aastane tüdruk: "Õnn on õhu lõhn suvehommikul, jahe ja karge."

10aastane tüdruk: "Õnn on see, kui lained rullivad rannale ja ei pühi mu liivalossi minema."

8aastane tüdruk: "Õnn on soe tunne sinu kõhus."

8aastane poiss: "Õnn on haigus, sest see levib."

12aastane tüdruk (see on ka minu lemmikdefinitsioon): "Õnn on nagu paks vedel muda."

Mille poolest erinevad lapsed täiskasvanutest? Minu arvates eelkõige seetõttu, et nad imestavad kõige üle; see kaob meil millegi tõttu ära, kui suureks saame. Aga, nagu on öelnud Albert Einstein, elada saab kahel viisil, kas nii, nagu poleks imesid olemas, või nii, nagu oleks kõik ime. Ma arvan, et lapsed elavad just nõnda ja ka meie peaksime seda kogu aeg meeles pidama. Siis oskame ka oma õnne ära tunda seda ja kas või määratleda.